

Fearnley Securities AS
Postboks 1158 Sentrum
0107 OSLO

VÅR REFERANSE
18/5563

DERES REFERANSE

DATO
06.02.2019

Merknader - endelig rapport fra tematilsyn

1 INNLEDNING

Finanstilsynet har gjennomført et temabegrenset tilsyn på kundedokumentasjon og tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering hos Fearnley Securities AS. I forbindelse med tematilsynet ble det gjennomført et stedlig møte 20. juni 2018 med hvitvaskingsansvarlig og kontrollfunksjoner.

Fearnley Securities AS (heretter omtalt som Foretaket) har tillatelse til å yte investeringstjenester i henhold til verdipapirhandelloven (vphl.) § 2-1 (1) nr. 1, 2, 3, 5, 6 og 7, samt tilknyttede tjenester som nevnt i ny vphl. § 2-6 (1) nr. 1, 2, 3, 4, 5 og 6. Foretaket eies av Astrup Fearnley AS. Foretakets virksomhet er internasjonal og har fokus på sektorene maritim og energi.

Lov- og forskriftshenvisninger i nærværende rapport er til verdipapirhandellov av 29. juni 2007 nr. 75 med tilhørende forskrift som var gjeldende på tilsynstidspunktet. Det er i merknadene ikke hensyntatt endret lov som følge av gjennomføringen av MiFID II, som trådte i kraft 1. januar 2019.

Finanstilsynet gjør samtidig oppmerksom på at det i disse merknadene er henvist til hvitvaskingsloven av 6. mars 2009 nr. 11 med tilhørende forskrift. Det bemerkes at ny lov om hvitvasking og terrorfinansiering trådte i kraft den 15. oktober 2018, og avløste tidligere lov med samme navn. Foretakets hvitvaskingskontroll er vurdert i forhold til gjeldende lov på tilsynstidspunktet, og det er dermed i det følgende hovedsakelig referert til tidligere hvitvaskingslov av 6. mars 2009.

Foretaket mottok Finanstilsynets foreløpige vurderinger i brev av 13. desember 2018 (Rapporten). Foretaket gav sine kommentarer til Rapporten i brev av 17. januar 2019 (Tilsvaret).

2 KUNDEKLASSIFISERING

2.1 Rettslig utgangspunkt

Verdipapirforetak skal klassifisere sine kunder som henholdsvis ikke-profesjonelle kunder, profesjonelle kunder, eller kvalifiserte motparter, jf. verdipapirforskriften (vpf.) § 10-1(1). Fremgangsmåten og kriteriene for kundeklassifisering følger av vpf. §§ 10-1 til 10-6 og vphl. § 10-14.

2.2 Finanstilsynets foreløpige vurderinger

Finanstilsynet har gjennomgått kundedokumentasjon for 20 utvalgte kunder. Finanstilsynet observerte i forbindelse med gjennomgangen blant annet at det i Foretakets orienteringsbrev om kundeklassifisering til kundene sto at *"Regelverket åpner for at kunder på visse vilkår kan bli omklassifisert til en annen kundekategori, jf. våre forretningsvilkår kapittel 4. Dersom De mener at De oppfyller disse vilkårene, bes De henvende Dem til deres kontaktperson hos oss."*

Finanstilsynet påpekte i epost til Foretaket av 26. oktober 2018 at denne formuleringen fremsto som noe upresis. Regelverket åpner for at kunder kan be om å bli omklassifisert dersom nærmere vilkår er oppfylt, og hvis kunden ønsker dette. Omklassifisering til profesjonell kunde innebærer imidlertid en lavere grad av investorbeskyttelse for kundene, og medfører at kundene gir fra seg beskyttelse etter regelverket. Formuleringen som Foretaket har benyttet syntes å gi inntrykk av at omklassifisering er noe som enhver kunde burde be om dersom regelverket tillater dette.

2.3 Foretakets kommentarer

Foretaket erkjente i brev av 1. november 2018 at teksten kan fremstå som noe upresis. Foretaket understrekte at teksten er ment å opplyse kunden, og ikke skal oppfattes som en oppfordring til omklassifisering. Foretaket informerte også om at de vil påse at ordlyden blir tilstrekkelig presis fremover, og understreket at informasjonsskriv om kundeklassifisering alltid vedlegges ved kontakt med kunde. Informasjonsskrivet er basert på standardmalen til VPFF. Skrivet inneholder informasjon om kundeklassifisering, hvilken investorbeskyttelse som fremkommer ved de ulike kundekategorier, samt en orientering om muligheten for omklassifisering. Foretaket viste også til egen prosedyre for omklassifisering fra ikke-profesjonell til profesjonell kunde i henhold til vpf. § 10-4.

Foretaket presiserer i Tilsvaret at orienteringsbrevet nå er oppdatert og at den aktuelle ordlyden er tatt ut.

2.4 Finanstilsynets endelige merknader

Finanstilsynet tar Foretakets tiltak til etterretning.

3 FORETAKETS TILTAK MOT HVITVASKING OG TERRORFINANSIERING

3.1 Rettslig utgangspunkt

Det følger av lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvv1.) at verdipapirforetak er pliktig til å gjennomføre tiltak for å forebygge hvitvasking og terrorfinansiering. Verdipapirforetak skal foreta kundekontroll etter hvvl. §§ 6 til 13 og løpende oppfølging etter hvvl. §14. Kundekontroll og løpende oppfølging skal foretas på grunnlag av en vurdering av risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 131- 136a, der risikoen skal vurderes ut fra type kunde, kundeforhold, produkt eller transaksjon, jf. hvvl. § 5. Verdipapirforetaket skal kunne påvise at omfanget av utførte tiltak er tilpasset den aktuelle risiko.

3.2 Finanstilsynets foreløpige vurderinger

Finanstilsynet påpekte i Rapporten at Foretakets internrevisor ved flere anledninger har pekt på svakheter vedrørende roller og ansvar knyttet til risikobasert kundekontroll. Det fremgår av internrevisors rapport datert 30. mai 2016, og gjentas i internrevisjonens rapport datert 23. januar 2018. Foretaket flyttet ansvaret for kunderegistrering fra Compliance til Middle Office fra 1. mai 2018. Finanstilsynet stilte i Rapporten spørsmål ved hvorfor det tok Foretaket nærmere to år å etterkomme internrevisors anbefaling.

Foretakets internrevisjon har i den nevnte rapporten datert 23. april 2018 også tatt opp at Foretaket ikke har systematikk som sikrer at manglende oppfølging av kunder fanges opp og blir tatt tak i. Internrevisjonens anbefaling er at det implementeres sperrer i systemet for kunder som ikke er fulgt opp for å sikre oppfølging av disse iht. fastsatt kontrollhyppighet før kunden eventuelt gjennomfører ny transaksjon. Finanstilsynet ba i Rapporten om Foretakets bekreftelse på at slike sperrer er blitt implementert.

Finanstilsynet har som nevnt gjennomgått kundedokumentasjon og hvitvaskingskontroll for 20 utvalgte kunder. Foretaket har i brev av 1. november redegjort for de tilleggsspørsmål Finanstilsynet hadde til konkrete kunder. Finanstilsynets stilte blant annet spørsmål ved gjennomføringen av løpende kontroll av ett konkret kundeforhold.

3.3 Foretakets kommentarer

Foretaket erkjenner i Tilsvaret at det tok lengre tid enn planlagt å følge opp internrevisjonens anbefaling angående rollefordeling. Foretaket viser til at forsinkelsen hovedsakelig skyldtes utfordringer knyttet til bemanningssituasjonen i den aktuelle perioden. Etter en helhetsvurdering ble det vurdert mest hensiktsmessig at tidspunktet for endringen ble forskjøvet, og at prosessene tilknyttet antihvitvaskingsarbeidet i mellomtiden var godt ivaretatt av kompetente ansatte i Foretakets compliancefunksjon. Foretaket understreker at det arbeides kontinuerlig og målrettet for at Foretakets organisering og bemanning, i alle avdelinger og til enhver tid, skal være tilstrekkelig robust, og i samsvar med virksomhetens art, omfang og kompleksitet.

Foretaket bekrefter i Rapporten at det nå er implementert systemsperrer slik at handel ikke kan gjennomføres om det i forbindelse med løpende oppfølging av kundeforhold avdekkes at det ikke

foreligger tilstrekkelig kundedokumentasjon, ikke mottas nødvendig og/eller tilstrekkelig dokumentasjon/oppdatering fra kunden, eller avdekkes andre forhold som tilsier at kundeforholdet, midlertidig eller permanent, bør sperres for handel.

Foretaket opplyser også at internrevisor i løpet av tredje kvartal 2019 har planlagt en ny gjennomgang av Foretakets antihvitvaskingsarbeid. Foretaket har for øvrig vist til at Foretakets oppfølging på dette området er styrket, og at det er lagt opp til flere opplæringsaktiviteter relatert til Foretakets antihvitvaskingsarbeid.

Foretaket har i brev av 1. november 2018 også erkjent at løpende kontroll av ett konkret kundeforhold, som påpekt av Finanstilsynet i epost av 26. oktober 2018, ikke har vært god nok.

3.4 Finanstilsynets endelige merknader

Finanstilsynet tar Foretakets tiltak til etterretning.

4 RAPPORTERING AV MISTENKELIGE FORHOLD

4.1 Rettslig utgangspunkt

Rapporteringspliktiges undersøkelsesplikt følger av hvvl. § 25 (ny lov). Dersom det etter nærmere undersøkelser er forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering, skal rapporteringspliktige oversende opplysninger til Økokrim om disse forholdene, jf. hvvl. § 26 (1). Det er videre bestemmelser om rapporteringsplikt, opplysningsplikt, ansvarsfrihet, gjennomføring av mistenkelig transaksjon og forbud mot å avsløre undersøkelser, rapportering og etterforskning i hvvl. §§ 26-28.

Ordlyden som beskriver terskelen for når undersøkelsesplikt utløses er nå endret sammenlignet med hvitvaskingsloven 2009. Undersøkelsesplikten utløses hvis den rapporteringspliktige «avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering». Tidligere var undersøkelsesplikten knyttet til hvorvidt det hadde vært foretatt en transaksjon, jf. hvvl. 2009 § 17. Dette er ikke lenger et vilkår.

4.2 Finanstilsynets foreløpige vurderinger

Finanstilsynet gjorde i Rapporten rede for at det er viktig at rapporteringspliktige foretak har bevissthet og fokus på å identifisere og rapportere mistenkelige forhold ved potensielle kunder som blir avvist av Foretaket, eller kunder som velger å trekke seg/transaksjonen. Finanstilsynet vurderer dette som særlig aktuelt for verdipapirforetak ettersom verdipapirhandelloven også stiller krav om at verdipapirforetaket må ha inngående kjennskap til sine kunder før kundeforhold/transaksjon kan etableres/gjennomføres.

Finanstilsynet kunne ikke se at håndtering av denne type mistenkelige forhold hos kunder var behandlet i Foretakets hvitvaskingsrutiner eller retningslinjer. Foretaket har imidlertid dokumentert at det fører oversikt over avviste kunder.

Finanstilsynet ba i Rapporten også om Foretakets redegjørelse for om Foretakets opplæring av ansatte bidrar til bevissthet om dette.

4.3 Foretakets kommentarer

Foretaket opplyser i Tilsvaret at de er kjent med at terskelen for undersøkelsesplikt er endret i ny hvitvaskingslov. Foretaket viser til at det er gjennomført grundig opplæring av ansatte i ny hvitvaskingslovgivning i 2018 og opplever at de ansatte har tilegnet seg god kunnskap, forståelse og bevissthet om viktige problemstillinger innenfor antihvitvaskingsområdet. Foretakets opplæring av ansatte i 2019 vil omfatte bevisstgjøring rundt mistenkelige forhold knyttet til avviste kunder og transaksjoner. Foretaket vil også påse at dette tydeliggjøres i interne retningslinjer.

4.4 Finanstilsynets endelige merknader

Finanstilsynet tar Foretakets tiltak til etterretning.

For Finanstilsynet

Gry Evensen Skallerud
seksjonssjef

Leif Roar Johansen
tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.